VLADIMIR CRISTI – DIRECTOR ŞI MINISTRU DE INTERNE AL BASARABIEI (1917-1918)

Iulian CRIMINCEANU

Nu putem vorbi despre mersul istoriei, fără a vorbi şi despre rolul unor personalităţi, care au făurit-o. Răsfoind filele din istoria Basarabiei interbelice, marcăm o serie de personalităţi de o importanţă majoră pentru teritoriul dintre Nistru şi Prut. Una dintre acestea a fost şi Vladimir Cristi, ultimul comisar gubernial al Basarabiei, director/ministru de Interne şi primar al Chişinăului. În pofida rolului pe care l-a jucat istoriografia nu abundă în studii speciale şi generale, care ar pune în discuţie şi aspectul rolului personalităţii respective, fapt care ne-a şi motivat să realizăm acest studiu.

Vladimir Cristi s-a născut în anul 1880 în s. Teleşeu, jud. Orhei, la moşia tatălui său. Grigore Cristi (1856-1911), descendent al unei familii de

boieri, bunicul său Ioan Cristi a fost un renumit nobil basarabean, conducător al zemstvei, iar tatăl său Grigore Cristi, renumit prin deţinerea funcţiilor înalte în cadrul Imperiului Rus, precum: guvernator al guberniei Oriol (1902), ulterior al guberniei Moscova (1905). Fiind un exponent al nobilimii, Vladimir Cristi absolveşte Facultatea de Drept a Universităţii din Moscova şi Facultatea de Agronomie a Universităţii din Paris. După care îşi începe activitatea în cadrul Zemstvei din judeţul Orhei în 1909, fiind membru al Consiliului Medical. Odată cu Revoluţia din 1917, V. Cristi devine membru al partidului eserilor şi al Sovietului ţăranilor şi muncitorilor din Chişinău, în această calitate fiind un promotor al intereselor ţărănimii şi la scurt timp, datorită afirmării sale cât mai active în societate a fost numit de către Guvernul Provizoriu de la Petrograd comisar gubernial al Basarabiei, înlocuindu-l pe Constantin Mimi. În această calitate s-a implicat în soluţionarea problemei de a opri procesul de includere a Basarabiei ca a zecea regiune din componenţa Ucrainei, insistând pentru păstrarea autonomiei regiunii. Drept dovadă în această privinţă este reacţia prim-ministrului ucrainean Vinicenko, care va declara că a plecat la Petrograd în portofoliu cu 10 gubernii, dar revine la Kiev doar cu 9.

Odată cu Revoluţia bolşevică s-au catalizat un şir de procese istorice, care au marcat istoria Basarabiei, la 20 octombrie 1917, regiunea îşi va proclama autonomia în componenţa Federaţiei Ruse, la 21.XI.1917 se va înfiinţa Sfatul Ţării, care la 2.XII.1917 va proclama Republica Democratică Moldovenească, aşadar, se forma primul Guvern în frunte cu P. Erhan în care V. Cristi a fost numit Director General de Interne, funcţie deţinută şi în timpul celui de-al doilea guvern condus de Daniel Ciugureanu, format după Declaraţia de Independenţă din 24.I.1918, dar sub altă formă, şi anume, în calitate de Ministru al Afacerilor Interne, fiindcă odată cu Declaraţia de Independenţă, Directoratul de Interne se va reforma în Ministerul de Interne al RDM.

Exercitarea funcţiei de ministru de Interne a coincis cu perioada când trupele ruse de pe frontul român părăseau linia în mod dezorganizat, fapt care a generat o etapă dificilă din punctul de vedere a ordinii publice. Drept exemplu al acestei stări de spirit sunt datele ce am reuşit să le extragem din fondul Miliţiei orăşeneşti Chişinău pentru primele luni ale anului 1918, când au fost deschise 3.910 dosare penale în luna ianuarie şi 4.412 dosare în februarie. Aşadar, V. Cristi a întreprins un şir de măsuri pentru buna organizare a miliţiei, care încă din primăvara anului 1917 a înlocuit organele poliţieneşti din fostul Imperiu, va apela la metoda strămutării şefilor de miliţie dintr-un loc în altul şi va da câteva ordonanţe organizatorice, legate de respectarea strictă a atribuţiilor miliţieneşti, cei care încălcau aceste funcţii

erau aspru pedepsiţi prin suspendare şi deferirea justiţiei. V. Cristi a fost şi cel care a intervenit pe lângă P. Erhan în vederea urgentării trimiterii acelui regiment ardelenesc din partea Guvernului Român pentru a fi restabilită ordinea publică în Basarabia. A condus internele şi după Unire, până în 11.VI.1918 când dădea ultima sa ordonanţă prin care Ministerul de Interne se desfiinţa şi se forma Directoratul de Interne al Basarabiei în cadrul României în fruntea căruia era numit Ion Costin. Cât priveşte activitatea după Unire, el s-a manifestat ca un politician activ, a fost deputat în Parlamentul României şi ministru pentru Basarabia în Guvernul lui N. Iorga (1931-1932), primar de Chişinăului (1938-1940). Însă, odată cu evenimentele din anii 40, s-a refugiat în România, după care ajunge în Elveţia de unde a fost sechestrat de către organele secrete sovietice şi dus în URSS, de unde va fi repatriat în România fiind încarcerat la închisoarea Văcăreşti din Bucureşti, unde s-a stins din viaţă în 1952. Vladimir Cristi rămâne a fi o personalitate extrem de importantă pentru soarta Basarabiei, jucând un rol de seamă la depăşirea pretenţiilor ucrainene şi în procesul de organizare şi centralizare a organelor de interne şi a forţelor miliţieneşti din RDM în calitate de director şi ministru al Afacerilor Interne.

Bibliografie:

Arhiva Naţională a Republicii Moldova (în continuare *ANRM*), fond 1649, inv. 1, d. 1, fila 5.
ANRM, fond 1649, inv. 1, d. 3, fila 296.
ANRM, fond 1649, inv. 1, d. 3, fila 299.
ANRM, fond 1649, inv. 1, d. 1, fila 18.
Bogos, D. *La răspântie, Moldova de la Nistru în anii 1917-1918*. Chişinău, 1924.

Recomandat
Teodor CANDU, dr., conf. univ.